

BISERICA și ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIOCEȘANĂ în ARAD.

Cuvânt de deschidere

rostit de președintele despărțământului protopopesc
Buteni, **Nicolae Boșcaiu**, în adunarea Reuniunii
inv. din acel despărțământ, ținută la 12/25 Apr.
1903 în comuna Bârsa.

Când razele binefăcătoare ale soarelui încep a produce căldura, care trezește vieța în dormitândele vegetale; când încep a suride primele floricele, amintind omului muritor reînsuflețirea; când pământul la porunca Creatorului schimbă haina cea de ghiată, întinzând covoarele cele verzi și mai moi decât catifeaua; când toate ramurile pomilor vestesc mărirea lui Dumnezeu: mititelele dar harnicele albine după o pauză mai lungă încep din nou a face cunoștință cu de curând ivitele floricele, a le cerceta pe fiecare în parte, cari la rîndul lor le pun la dispoziție nectarul și grăsimea lor, din cari apoi produc ceara și mierea spre folosul omenimei.

În chipul albinelor și noi învățătorii poporului român trebuie să urmărim întru a estrage esența adevărurilor la toate ocașiunile, să cercetăm și să ne împrețenim cu fiecare floricea apărută în câmpul literaturii pedagogice, pentru ca să putem produce fagurii culturii atât de folositori spiritului omenesc.

În chipul albinelor și învățătorul poporul român, când se ivesc primele raze de conștiință în spiritul omenesc, când acesta se manifestează în «eul» seu, trebuie să escite vieța spiritului, spre a se desvolta neîmpedecat de influințele stricăcioase, ca să devină membru folositor atât societății cât și neamului seu.

Cu câtă artă, și cu câtă simetrie edifică albinele fagurul, parte spre a așeza întrînsul dulceața culeasă dela flori, parte spre a servi ca loc de desvoltare a fitoarelor generațiuni. O astfel de

artă este ocupațiunea învățătorilor, care încă pretinde aceeași simetrie, adecă o uniformitate peste tot.

Ocupațiunea învățătorilor se refereste la educațiunea fizică și morală a omului. Constând omul din corp și din spirit și știind că spirit sănătos numai în scop sănătos poate să existe, deci și în educațiune trebuie să se țină cont de aceste împregiurări.

Incât privește educațiunea fizică, cunoașterea și aplicarea regulilor igienice sunt datătoare de ton, ear alte mijloace ca jocurile de copii și gimnastica, pe lângă că ne fac servicii la educațiunea fizică, totodată ne servesc de mijloace pedagogice de a »preface școala în loc plăcut.«

Am zis, că ocupațiunea învățătorului este o artă, și încă o artă delicată, care pretinde o meditațiune și o profunditate, în urma căreia toate ce se pretind, și ce dorim noi a realiza, trebuie să se întemple pe neștiute, pe neobservate, fără se simtă plâpândul spirit al băiatului oboesală sau împovărare, căci altcum am trecut preste limitele principiului de »a preface școala în loc plăcut.«

Arta aceasta pretinde dela învățător să cunoască întreg spiritul, începând dela »portile sale« până la cele mai obscure cămări, pentru-că pretuindenea să introducă curățenie și să facă lumină, totodată să cunoască și cele mai mici părți constitutive ale corpului prin cari se manifestează, ori cari au înriurintă asupra desvoltării spiritului, cari cunoștințe îl fac apoi apt de a esecuta opera educațiunii atât fizice cât și spirituale.

Arta educațiunii se manifestează și în iubire față de copii. Un învățător dacă dorește să realizeze scopul educațiunii, trebuie mai întâiu de toate să aibă iubire către școala sa și față de elevii sei. Numai aceea ce o face omul din iubire, din vocațiune și cu pasiune, poate să fie un ce natural și neforțat.

Mântuitorul nostru Iisus Cristos, marele învățător, prin iubirea cea mare ce a manifestat-o pentru oameni, ne-a dat dovadă că numai învățătura dată din iubire prinde rădăcini în spirit și este durabilă. Abstragând dela puterea d-zeirei cu care s'a pogorît din ceruri: ca om învățând pe oameni din iubire numai trei ani, d-zeiasca învățatură a Sa, a rămas pentru vecii vecilor.

Învățătorul manifestând iubire față de elevii sei, conform eșemplului dat de Mântuitorul apostolilor sei zicându-le: »Lăsați pruncii să vină la mine, că unora ca acestora este împărăția cerurilor,« spiritul plătând al acestora se face accesibil pentru toate învățăturile împărtășite, fără a simți îngreuiare sau împovărare.

Iubirea față de prunci naște și iubire față de chemare. Învățătorul, care își iubește elevii sei, dorește să-i vadă și luminați spiritualmente și fericiți prin învățăturile împărtășite lor, și în dorul seu de a-i vedea luminați și fericiți: cu câtă plăcere se știe folosi de toate ocaziunile spre a le pute împărtăși cât mai multe învățături!!

Iubirea față de copii produce earași iubire reciprocă în aceștia față de învățătorul lor. Pentru-că »iubirea naște iubire.«

E ceva natural în spiritul omenesc, că unul și același simțământ la mai mulți indivizi cari trăesc într'o societate timp mai îndelungat se desvoaltă tot în același grad și se escită reciproc prin de-sele manifestări până când se preface în una și aceeași natură, astfel și spiritul elevilor: iubirea ce o are învățătorul față de ei, escită în spiritul lor iubire reciprocă, care se alimentează gradat în proporțiune cu timpul petrecerei în școală și cu etatea lor. De aci apoi ne putem esplica, că cutare ori cutare învățător este binevăzut și iubit de toți.

Cu totul contrar efect și mare daună cășunează educațiunei și învățământului peste tot, unde aceasta însușire cvalitativă lipsește învățătorului.

Lipsind iubirea față de copii, aceasta e înlocuită prin *indiferență*. De educațiune peste tot nu poate fi vorbă, ear' instrucțiunea e greoaie, elevii simțesc împovărare, școala se preface în osândă, ear' în spiritul elevilor se produce nu indiferentism ci desgust, precum și o antipatie față de învățător, care se potentează în proporție cu etatea.

Dela aceasta scădere apoi provine cel mai mare rău pentru viața unui învățător, când toate incidentele din școală se răsbună la toate ocaziunile...

Arta educațiunei pretinde a cunoaște toate notele din sfera ei. Intre altele ca o notă principală este: delăturarea cauzelor, cari produc influențe rele asupra spiritului obiectului educațiunei.

Durere însă, cauzele, cari produc influențe rele asupra spiritului, azi covârșesc puterea ome-

nească, încât acum abia de paralisarea lor se pot vorbi. Am ajuns într'o eră, când, dacă poetul ar face acum imnul cu strofele:

Limbă, lege, vorbe sfinte

La strămoși era,

acum ar versifica în loc de:

»Ei ar plânge în morminte«

Ei v'ar blăstema 'n morminte etc. etc.

Față de cauzele, cari au influențat în mod desastroos asupra spiritului, și continuă a influența și asupra spiritului elevilor multora dintre noi, trebue să ne îngrădim cu momentele educațiunei morale-religioase, aplicându-le la tractarea tuturor obiectelor de învățământ, ear' iubirea de limbă să o alimentăm prin desvoltarea cât mai tare a gustului de cetit a cărților-istorioarelor morale-religioase.

Și precum:

»Unde-i unul, nu-i putere,«

ear'

»Unde-s doi puterea crește.«

Astfel și noi învățătorii români dela școalele poporale confesionale din despărțământul nostru protopopesco Buteni, cu puteri unite să conlucrăm la opera educațiunei poporului nostru prin promovarea învățământului din școalele încredințate conducerii noastre.

Premițând aceste, Vă salut d-lor colegi și On. adunare cu creștinescul: »Cristos a înviat!,« și declar ședința adunării despărțământului nostru de deschisă!

Protocol

despre ședințele Sinodului eparehial din diecesa gr.-or. română a Aradului, ținute în sesiunea ordinară a anului 1903.

Ședința X.

S'a ținut în 18 Aprilie (1 Maiu) 1903, la 4 ore d. m.

Președinte: P. C. Sa Părintele Archimandrit Ioan I. Papp.

Notar: Andreiu Horvath.

Nr. 135. La ordinea zilei urmează aleeurile, și anume:

a) alegerea asesoriilor ordinari referenți în senatul bisericesc dela ambele Consistoare;

b) completarea numărului asesoriilor consistoriali onorari în senatul strîns bisericesc dela Consistorul din Oradea-Mare, alegându-se doi asesori onorari;

c) alegerea asesoriilor consistoriali în senatul școlar și epitropesc dela ambele Consistoare.

Deputatul N. Zigre propune, ear' Sinodul decide :

ca postul de asesor ordinar referent în senatul strîns bisericesc dela Oradea-Mare, să nu se îndeplinească deocamdată.

Presidiul propune a se alege două comisiuni de scrutinare de câte trei membrii ; și anume : una pentru scrutinarea alegerilor de membrii consistoriali la Consistorul din Arad și una din Oradea-mare, ear' Sinodul alege :

I. Pentru scrutinarea alegerilor la Consistorul din Arad pe : Elia Moga, Dr. Iosif Gallu și Nicolae Zigre.

II. Pentru scrutinarea alegerilor la Consistorul din Oradea-Mare pe Dr. Ioan Trailescu, Dr. Nicolae Oncu și Dr. Nestor Oprean.

După aceasta presidiul la apelul nominal constată, că sunt prezenți 46 deputați, cari earăși prin apel nominal sunt chemați a-și pune ședulele de votare în urnele de pe masa presidială. Se constată, că aleși vor fi aceia, cari vor întruni 24 voturi cel puțin, ca majoritate absolută a voturilor.

Presidiul, după-ce constată, că numărul ședulelor consună cu numărul votanților, predă urna cu ședulele date pentru membrii Consistorului din Arad comisiunei prime, ear' comisiunei a doua, urnă cu voturile date pentru membrii Consistorului din Oradea-Mare.

Pentru scrutinarea alegerilor ședința se suspendă pe 30 minute.

Redeschizându-se ședința, comisiunea scrutinătoare pentru alegerile dela Consistorul din Arad prin raportorul său Nicolae Zigre raportează, că rezultatul scrutiniului este următorul :

I. Pentru Consistorul din Arad :

A)

La senatul bisericesc, asesor ordinar-referent :
George Popovici 40 voturi.

B)

La senatul școlar asesor ordinar-referent :
Dr. George Popa 35 voturi.

De asesori ordinari :

Roman Ciorogariu	37	voturi.
Traian Magier	36	"
Traian Vătan	36	"
Dr. Aurel Cosma	25	"
Dr. Nestor Oprean	39	"
Augustin Boțoc	38	"
Aurel Petroviciu	38	"
George Feier	38	"
George Lazar	38	"
Ioan Russu Șirianu	33	"

Un loc, neîntrunind majoritatea absolută, a rămas a se îndeplini în viitor.

C)

La senatul episcopesc asesor ordinar-referent :

Gherasim Serb 43 voturi.

De asesori onorari :

Dionisie Popovici	42	voturi.
Alexandru Crăciunescu	33	"
Dimitrie Muscan	29	"
Paul Tempea	42	"
Dr. Nicolae Oncu	42	"
Emanuil Ungurean	43	"
Petru Truția	43	"
Sava Raicu	42	"
George Purcariu	43	"
Damian Dragonescu	43	"
Virgil Tomici	40	"

Pe acest temeiu înaltul presidiu declară de aleși asesori :

I. Pentru Consistorul din Arad.

A)

În senatul bisericesc :

Asesor ordinar referent pe :

George Popovici.

Aprobarea căruia va fi rezolvită ulterior, după introducerea în scaunul episcopesc.

B)

În senatul școlar, de asesor ordinar-referent pe :

Dr. George Popa ;

De asesori onorari pe :

Roman Ciorogariu, Traian Magier, Traian Vătan, Dr. Aurel Cosma, Dr. Nestor Oprean, Augustin Boțoc, Aurel Petroviciu, George Feier, George Lazar, Ioan Russu Șirianu.

C)

În senatul episcopesc de asesor ordinar-referent pe :
Gherasim Serb.

De asesori onorari pe :

Dionisie Popovici, Alexandru Crăciunescu, Dimitrie Muscan, Paul Tempea, Dr. Nicolae Oncu, Emanuil Ungurean, Petru Truția, Sava Raicu, George Purcariu, Damian Dragonescu și Virgil Tomici.

Comisiunea a II-a scrutinătoare, pentru Consistorul din Oradea-Mare prin raportorul Dr. Nicolae Oncu referează, că rezultatul scrutiniului e următorul :

Au întrunit :

II. Pentru Consistorul din Oradea-Mare.

A)

La senatul bisericesc de asesori onorari :

Ioan Teoran	37	voturi.
Gerasim Dudulescu	35	"

B)

La senatul școlar : de asesori onorari :

Petre Ciuhandu	38	voturi.
Stefan Domocoș	38	"

Moise Popovici	37	„
Nicolae Zigre	38	„
Dimitrie Negrean	28	„
Paul Gavrilette	37	„
Dr. Nicolae Popovici	37	„
Dr. Aurel Lazar	35	„
Ioan Pinter	37	„

C)

La senatul episcopesc de asesori onorari:

Vasilie Leucuța	25	voturi.
Iosif Moldovan	37	„
Mochiu Vancea	37	„
Paul Fășie	37	„
Nicolae Papp	37	„
Ioan Ghițe	37	„
Dr. Ioan Buna	38	„
Ioan Bibescu	38	„
Dimitrie Balogh	38	„

Pe baza aceasta înaltul presidiu declară de aleși pe următorii:

II. Pentru Consistorul din Oradea-Mare.

A)

În senatul bisericesc de asesori onorari:

Ioan Teoran și George Dudulescu.

Aprobarea căroră va fi rezolvită ulterior, după introducerea în scaunul episcopesc.

B)

În senatul școlar de asesori onorari:

Petru Ciuhandu, Ștefan Domocoș, Moise Popovici, Nicolae Zigre, Dimitrie Negrean, Paul Gavrilette, Dr. Nicolae Popovici, Dr. Aurel Lazar, Ioan Pinter.

C)

În senatul episcopesc de asesori onorari:

Iosif Moldovan, Mochiu Vancea, Vasilie Leucuța, Paul Fășie, Nicolae Papp, Ioan Ghițe, Dr. Ioan Buna, Ioan Bibescu, Dimitrie Balogh.

Nr. 136. Urmează la ordine referada comisiunii organizatoare despre Regulamentul afacerilor epitropești prin raportorul Dr. Nicolae Oncu, pe temeiul căreia Sinodul decide:

Luându-se la cunoștință raportul Consistorului dimpreună cu toate actele, lucrările și proiectele anterioare se predau comisiunii sinodale deja instituite prin conclud anterior, cu însărcinarea, ca pe baza aceasta să elaboreze și să prezenteze la sesiunea proxmă sinodală un proiect definitiv în aceasta materie.

Nr. 137. Comisiunea bugetară prin referentul George Feier, propune stabilirea următoarelor spese împreunate cu prezenta sesiune sinodală:

I. Pentru deputații districtului aradan cor. 2414.60 fil.

II- Pentru deputații districtului orădan cor. 1096.60 fil.

ear Sinodul aseamnă suma de cor. 3511.20 fil. la cassa consistorială în contul bugetelor consistoriale.

Nr. 138. În cauza pendentă a concediuului cerut dar nemotivat al lui Ioan Oncu din cercul electoral Hălmgăiu;

mandatul de deputat Sinodal al lui Ioan Oncu se anulează și se dispune alegere nouă.

Nr. 139. Pentru autentificarea protocoalelor rămase neautenticate în plenul ședinței;

se desighează deputații Sinodali locuitori în Arad.

Nr. 140. Terminându-se astfel agendele sesiunii sinodale din acest an, P. C. Sa părintele Archimandrit Ioan I. Papp, în calitate sa de peședinte al Sinodului constată cu multă bucurie rezultatele mulțumitoare și rodnice ale acestei sesiuni sinodale, ceea ce trebuie să-l mulțumească cu atât mai vârtos, căci atât de multe și atât de grele agende s'au putut termina într'un timp relativ foarte scurt, atribue acest frumos rezultat zëlului deosebit al deputaților, obiectivității, cu care s'au discutat toate chestiunile și astfel împlorând ajutorul și binecuvântarea lui Dumnezeu asupra lucrărilor săvârșite și asupra deputaților sinodali, declară sesiunea ordinară a Sinodului eparchial din Arad, pe anul 1903. de încheiată.

În numele tuturor deputaților sinodali Ilustritatea la Domnul Dr. Iosif Gallu mulțumește P. C. Sale părintelui Archimandrit Ioan I. Papp pentru zëlul, tactul și înțelepciunea, cu care a condus desbaterile acestui Sinod și dând expresiune speranței, că distinsele calități ale P. C. Sale se vor manifesta și pe viitor în roade înbelșugate pentru prosperarea și înflorirea diecesei, în fruntea căreia este pus din încreaerea obștei, îi dorește vieță îndelungată și fericită.

Intre vîi aclamări la adresa P. C. Sale Părintelui Archimandrit Ioan I. Papp, deputații se depărtează.

Ioan I. Papp

archimandrit-președinte.

Andrei Horvath,

notar.

Acest protocol s'a cetit și verificat de subscrisa comisiune sinodala.

Arad, la 19 Aprilie (2 Maiu) 1903.

Ioan I. Papp,

archimandrit-președinte.

Vasilie Mangra.

Dr. Nicolae Oncu.

Roman Ciorogariu.

George Lazar.

Dr. Ioan Papp,

Petru Truția.

Dr. Ioan Suciu.

Ioan Russu-Șirianu.

Dr. Sever Ispravnic.

Vasilie Goldis.

Convorbiri

între un cercător și un încredințat.

Asupra ortodoxiei bisericei orientale.

De

FILARET

Mitropolitul Mosevei.

Convorbirea V.

(Urmare).

Încredințatul: Să crezi că Papa stăruie din răsuferință asupra dogmei pentru purcederea Sfântului Spirit nu prea fu pretențios. Așa, se permisă ex-Patriarhului Germano să cetească chiar în conciliu, Simbolul grec fără adițiunea *Filioque*.

Cercătorul: Dar' despre conciliul Florenței ce zici?

Încredințatul: Nu s'ar putea zice mai bine, decât ceea-ce a zis despre acest conciliu însuși Papa Eugenie IV.

Cercătorul: Și ce a zis dînsul?

Încredințatul: Înțelegînd că Marcu Mitropolitul Efesului, cel mai înfocat apărător al ortodoxiei în acest conciliu nu iscălise de loc decretul pentru reunirea bisericilor Papa Eugenie a zis: *Așa-dar' n'am făcut nimica.*

Cercătorul: Dar' ce-i pasă de un singur om?

Încredințatul: Foarte mult. El era adevăratul mandatar al bisericei grece. Împăratul grecesc nu căuta binele spiritual al bisericei, ci numai ajutoare contra Turcilor. Isidor mitropolitul Chievului, Visarion arhiepiscopul Niceei n'aveau asemenea în vedere binele bisericei, ci insigniile de cardinal pe care le-au și primit mai în urmă. Patriarhul Constantinopolului decedă în timpul conciliului. Unii fură siliți a subscrie unirea prin amenințări cu foamea, alții iscăriră neștiind ce iscăleau.

Cercătorul: Cum privește biserica orientală acest conciliu?

Încredințatul: Tocmai astfel precum o prevăzuse Papa. În Constantinopol nimenea nu voi să între în comuniune cu aceia, cari se unise cu Latinii, Mitropolitul Isidor fu scos din scaunul seu dela Chiev, și la Moscva fu condamnat la ardere; *focul muceniciei însă nu-i plăcea atât de mult ca focul purgătorului*; de aceea, ca să se sustragă dela primul, fugi la Constantinopol și de acolo, după un întreit eșec, la Roma. În Ierusalim, un Sinod de trei Patriarhi respinse unirea dela Florența, condamnă pe patriarhul latinizat Mitrofan al Constantinopolului, și ceru ca însuși împăratul să se supună la penitență. Un alt Sinod adunat în Constantinopol sub direcțiunea celor patru Patriarhi, esamină din nou ceea-ce se petrecuse în conciliul dela Florența și respinse totul, destituind în același timp și pe

Grigorie patriarhul Constantinopolului, care și el trecuse în partea Romei. Martorii acestor evenimente sunt: Silvestru, care și însuși se află în conciliul Florenței; Siropul, Laonic Chalcondil Georghe Faranza. Ghenadie al Constantinopolului, Georghe Hemist, Allație și alții.

Cercătorul: Să urmărim cu esamenul Catechistului nostru frances.

Încredințatul: El continuă: »Biserica Constantinopolului n'a pretins nici odată, decât să fie a doua Romă, și să aibă întâiul rang după dînsa.«

Cercătorul: În aceste cuvinte, nu găsesc nimic important; deja am văzut în canoanele Sinoadelor că se acoardă patriarhului Romei întâietatea rangului.

Încredințatul: Să vedem ce ne învață mai încolo: »Este sigur însă, că Biserica Constantinopolului n'a avut al doilea rang, de cât în al patrulea sau cel mult în al doilea Sinod general ceea-ce nu s'a făcut fără opozițiune.«

Observă aci o viclenie, sau mai bine o nebagare de seamă a autorului?

Cercătorul: Și anume care?

Încredințatul: La începutul resonamentului seu el vorbește *de Greci*, și la finit *de creștinii orientali*; dar aci vorbește *de biserica Constantinopolei*.

Cercătorul: Este vre-o diferență între aceste cuvinte?

Încredințatul: A conchide dela Biserica Constantinopolei la ori-ce biserica greacă, sau la ori-ce biserica orientală, este, ca să vorbim în limba școliei, a conchide dela parte la tot.

Cercătorul: El își închipuiește negreșit, că dacă cea mai principală dintre bisericile Orientului, aceea a Constantinopolului ceda bisericei Romei, făceau tot așa și celelalte biserici ale Orientului.

Încredințatul: Aici este ascunsă viclenia. Biserica Constantinopolei, zice el. n'a avut al doilea rang decât cel mult în al doilea conciliu general. Ei bine! Ce urmează de aici? Căci înainte de acest timp, bisericile Alecsandriei și Antiohiei, ce sunt earăși orientale, erau în totul de-o-potrivă cu a Romei, după-cum am demonstrat prin al șaselea canon al Sinodului întâiu ecumenic.

Dacă este așa, voi opune earăși autorului occidental un alt occidental, care scrie:¹⁾

»Până atunci (adecă până la ridicarea Constantinopolei) trei biserici celebre se consideră ca superioare peste celelalte și domina cele trei părți ale lumii cunoscute pe atuncea. Aceste trei biserici erau: a Romei în Occident, a Alexandriei la mează-zi și a Antiohiei în Orient. Cu toate aceste Europa nu recunoștea pe Episcopul Romei de Patriarh al seu; Africa nu întregă era su-

¹⁾ Dictionnaire resonné, au mot Constantinople.

pusă celui de Alexandria, și nu toată Asia era supusă celui al Antiohiei. Episcopul Romei în calitate de Patriarch, nu-și întindea autoritatea decât asupra provinciilor vecine.»

Cercătorul: Să vedem ce mai spune Catechistul nostru: »Era așadar adevărat a spune atunci, că Papa era capul vizibil al bisericii.»

Incredințatul: Vezi ce concluziune trage aici? *Biserica Constantinopolei a avut al doilea rang; prin urmare, Papa era capul bisericii.*

Cercătorul: Ai analizat deja mai sus tot o asemenea concluziune; să vedem ceea-ce spune mai departe. »Roma era centrul unității, după-cum vorbește sfântul Irineu Episcopul Lionului, grec de naștere, care trăia în al doilea secol.»

Incredințatul: Mai înainte de a examina opinia sfântului Irineu, permite-mi a întreba: pentru-ce autorul francez vorbind de el, arată această circumstanță că era grec de naștere?

Cercătorul: Negreșit fiind-că mărturia unui grec contra Grecilor trebuie să fie mai tare și mai conchizător.

Incredințatul: Eu mă mir cum n'a gândit el că această circumstanță perde tăria sa prin o alta pe care o menționează îndată: *Episcopul Lionului*, adaugă el. *Dar' biserica Lionului*, sau în genere *biserica Galicană*, prin circumstanțe de loc și naționalitate aparținea din timpii vechi bisericii occidentale; pentru aceasta Irineu a trebuit să vorbească de biserica romană nu ca un grec, sau ca o persoană străină, ci ca un latin, adecă ca aparținând bisericii romane.

Cercătorul: Aș voi să aud chiar cuvintele lui Irineu.

Incredințatul: Insuși Catechistul francez citează aceste pasaje pe care se sprigină el, în opera sa asupra eresurilor, cartea 3-a cap. 3. Eată cuvintele lui Irineu:

»Fie-care biserică, adică credincioșii fiecărui loc, trebuie să se adreseze, din cauza întâietății sale superioare (propter potentiorem principalitatem), la această biserică, (adică la biserica fondată și edificată la Roma, de cei doi mai celebri apostoli, Petru și Pavel, după-cum o spune autorul mai sus) în care, prin aceia cari sunt răspândiți pretutindenea s'a conservat totdeauna tradițiunea apostolică.»

Cercătorul: Ce însemnează aci această întâietate superioară a bisericii romane?

Incredințatul: Spre ce poate fi bună aci părerea mea? În această privință cunoști deja judecata bisericii ecumenice, care în al douăzeci și optulea canon al Sinodului al patrulea ecumenic, pe care ți-l'am citat, se pronunță astfel: »Părinții au lucrat într'un chip cuviincios acordând întâiul rang scaunului Romei, fiind-că acest oraș este capilala imperiului.»

În timpul lui Irineu, pe când nu exista noua Romă, altă capitală a imperiului, biserica Romei vechi, fiind cea a capitalei, a avut fără îndoială o întâietate superioară, mai cu seamă în opinia bisericilor occidentale mai puțin importante.

Cercătorul: Cum dar' trebuie să se înțeleagă că, după opinia lui Irineu, *fiecare biserică trebuie să se adreseze bisericii romane?*

Incredințatul: El a arătat în biserica romană: 1) *întâietatea ei* ca biserică a capitalei imperiului; 2) *conservarea tradiției apostolice*, așa dar' nu este de mirare că el cere creștinilor din timpul său să respecte cu deosebire aceasta biserică.

Cercătorul: Nu sunt sigur dacă ai dreptate să aplici cu autorii occidentali, cuvintele citate de Irineu bisericii Romei. În tradițiunea latină citesc:

»Ad hanc enim Ecclesiam propter potentiorem principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est eos qui sunt undique Sideles, in qua semper ab his, qui sunt undique, conservata est ea, que est ab apostolis, traditio.«

Aceste cuvinte nu numai că se pot lua în sensul ce deja am expus, dar' trebuie traduse în chipul următor:

»Fiecare biserică, adecă credincioșii fiecărui loc, trebuie să se adreseze din cauza întâietății superioare, la biserica, în care, prin cei-ce s'au răspândit pretutindenea s'a conservat totdeauna tradiția apostolică.»

Această accepțiune a terminilor lui Irineu se justifică prin aceea, că nu numai biserica romană este în care se conservă tradiția apostolică, și chiar după zicerea lui Irineu, când vorbește de tradiție nu se mărginește numai la biserica romană, decât că ar fi fost prea lung să enumere succesiunile episcopilor din toate bisericile.

Cercătorul: Nu pot să intru în aceste savante cercetări, ne-având nici mijloace nici timp.

Incredințatul: Poți să supui opiniile mele examenului unor persoane versate în această materie; numai să alegi pentru aceasta judecători imparțiali.

Cercătorul: Ai zis, mi-se pare, că după cuvintele lui Irineu, a cărui mărturie o examinăm acuma, *biserica romană fu fondată și edificată de cei mai celebri doi apostoli, Petru și Pavel.*

Incredințatul: Da, cu adevărat, așa zice el.

Cercătorul: Aceste cuvinte ale lui Irineu sunt prea remarcabile pentru mine.

Incredințatul: Și cum?

Cercătorul: Mărirea pontificelui roman, după-cum am văzut-o și într'unul din articuli simbului Tridentin, ce ai citat, se bazează pe aceea, că acest pontifice este *succesorul sfântului Petru, principiile apostolilor.*

Incredințatul: Foarte drept.

Cercătorul: Inșă din cuvintele lui Irineu eu vîd: 1. că el numește de-opotrivă pe Petru împreună

cu Pavel *cei mai celebri apostoli*, asemenea și biserica Orientului până acum îi numește pe amândoi corifeii ai *apostolilor*. Care dar' este *principele apostolilor*? 2. Că biserica Romei fu fondată de Petru, împreună cu Pavel. Pentru ce dar' Episcopul Romei este *succesorul lui Petru*.

Incredințatul: Nu știu ce răspuns ar da acestor observațiuni un partisan zelos al bisericii occidentale; însă eu voi cita din nou o mărturie a aceluiași autor, care este subiectul discuțiunii noastre. Indată după cuvintele citate de Catechistul frances, se află în Irineu următorul pagajiu:

»Preafericiții apostoli, fundând și stabilind biserica, *incredințară* episcopatul și direcțiunea bisericii lui Linus, despre care face mențiune Pavel în epistola către Timotei. Succesorul acestuia fu Anaclet. După el, *al treilea* după apostoli, care a primit episcopatul, este Clement.»

Acum întreb pe Irineu: Întâiul episcop al Romei, Linus, a fost succesorul apostolului Petru? Nu, răspunde el; Anaclet a fost *succesorul lui Linus*, dar însuși Linus n'a fost *succesorul lui Petru*; căci:

1. Petru nu lăsă episcopatul lui Linus după moartea sa; ci *Petra împreună cu Pavel* îl *incredințează* trăind amândoi.

2. Ei i-au încredințat episcopatul *în virtutea autorității lor de apostoli*, și nu i-l-au lăsat în calitate de succesiune

3. Nu Petru este, care fu întâiul episcop al Romei, ci Linus, al doilea Anaclet, *al treilea* după apostoli Climent. Dar dacă Linus nu fu succesorul lui Petru, ci numai un episcop hironit de acesta, cu atât mai puțin succesorii lui Linus pot fi considerați ca succesori ai lui Petru.

La mărturia unui părinte *Grec*, ce Catechistul frances ne citează în privirea importanței scaunului Romei, noi putem răspunde cu mărturia unui autor latin. Ieronim zice în epistola sa către Evagrius:

»În ceea-ce privește autoritatea, universul este superior Romei. Ori în care parte poate fi episcopul, *la Roma*, *la Tanais* sau *la Eugubium*, el are aceeași demnitate, același sacerdoțiu. Magnificența, avuțiile și umilitatea sărăciei nu face pe episcop nici superior nici inferior. Pentru-ce puneți înainte *usul orașului*? Pentru-ce ziceți că nu sunt mulți așa? Această *raritate* a produs *orgoliul*.«

Să mai adăogăm și mărturiile conciliilor bisericii latine asupra aceluiași subiect. Conciliul Cartaginei zice:

»Episcopul întâiului scaun să nu se numească nici cum capul preoților (princeps sacerdotum) sau preotul suprem, sau ori-ce de acest fel, ci numai episcop al întâiului scaun.»

»Ori-care va voi să transfere afacerile la

tribunalele de peste mare (adecă la tribunalul scaunului Romei), să nu fie primit în comuniune de nime în Africa.»

În ce evidentă contradicțiune cu canoanele se află actuala biserică romană dând episcopului Romei titlul de vicar al lui Iisus Cristos, și considerând scaunul Romei ca *Tribunal suprem general, pentru afacerile eclesiastice!*

Cercătorul: Cu toate astea mi-se pare, că trebuia să fi fost în oare-care parte, *un centru de unitate a bisericii*.

Incredințatul: A existat și există neîncetat un asemenea centru în spiritul lui Iisus Cristos. Așa apostolul ne prescrie: *Să conservăm unirea spiritului întru legătura păcii. Un corp* continuă el *și un spirit, precum și sunteți chemați într'o speranță prin vocațiunea voastră. Un Domn, o credință, un botez, un Dumnezeu și Părintele tuturor.* (Efeseni, 4, 3, 4, 5, 6).

Dacă trebuia un alt centru de unire a bisericii, pentru-ce apostolul n'a adăogat aici: *un principe al apostolilor, Petru, un episcop al Romei, cap al tuturor episcopilor?*

Cercătorul: Să vedem ce mai rămâne încă în argumentațiunea Catechistului frances.

Incredințatul: Rămân conclusiunile ce trage din precedentele sale tese, și pe care le crede incontestabile, dar a căror falsitate sper, că ați văzut-o din conversațiunea noastră.

»Catechistul frances zice:

Dacă biserica care recunoștea pe Papa de cap văzut a fost fără contestațiune adevărata biserică în timpul celor opt secole primare, ea va fi totdeauna; căci nu se poate întâmpla nici odată schimbări în biserică asupra acestui punct.»

Întâia parte a acestui raționament, adecă: *biserica care recunoștea pe Papa de cap văzut, a fost adevărata biserică în timpul celor opt secole primare*, eu îndrăznesc a o numi falsă; căci canoanele Sinoadelor și mărturiile autorilor ce am citat arată până la evidență că biserica ecumenică a celor opt Secole primare ale creștinismului nu recunoștea pe Papa de cap văzut al său.

Dar cu un fals princip cad dela sinele și toate consecințele ce se voește a deduce. Cred dar că am o mare dreptate să întorc argumentațiunea autorului frances în partea mea, în chipul următor: *Dacă biserica, care nu recunoștea pe Papa de cap văzut a fost fără contestațiune adevărata biserică în timpul celor opt secole primare, ea va fi totdeauna; căci nu se poate întâmpla nici odată schimbări în biserică asupra acestui punct.*

Însă nu vă voi ascunde, că cea din urmă propozițiune a Catechistului mi se pare suspectă.

(Va urma.)

CONVOCARE.

Despărțământul prot. Chișineu al Reuniunii învățătorilor gr. or. rom. din prot. aradane I—VII. își va ținea proxima adunare Vineri în 13/26 Iunie a. c. la școala din Pilul-mare, la care sunt poftiți a participa toți membrii, precum și spriginitorii învățământului.

PROGRAMA :

Dimineața la 7 ore asistare la chemarea Duhului Sfânt.

2. Ascultarea examenului la școala inv. Stefan Leucuța.

3. Deschiderea ședinței.

4. Constatarea prezențelor.

5. Reflexiuni asupra examenului.

6. Raportul biroului.

7. Incassarea tacselor.

8. Propuneri și interpelări

9. Defigerea locului și timpului proximei adunări.

10. Restaurarea biroului.

11. Încheiere.

Pilul-mare la 3/16 Iunie 1903.

Stefan Leucuța,
președinte.

CRONICA.

* **Mulțămîta publică.** Comitetul parochial rom. gr. or. din Nădab intrunit în ședința sa ținută la 1-a Iunie a. c. v. a primit cu plăcere și multă bucuria donurile date s. biserici din loc de Prea Stimabila D-nă v. Emilia Popescu posesoară în Nădab, care din iubirea și dragostea către legea sa strămoșească, și iubirea de neamul său românesc, și întru amintirea pururea neuitatului ei soț Ioan Popescu odinioară notar comunal în Nădab, și a prea bunilor ei părinți în Domnul răposați, a înpodobit s. biserică cu următoarele obiecte: 1) Una cădelniță de argint china în preț de 32 cor.; 2) Auritul Potirului cu preț de 50 cor.; 3) Un mășai foarte frumos pe s. prestol; 4) Una perdea la ușile împărătești; 5) Uu mășai pe analog, acestea toate din plîș fin în culoarea vișini, decorate toate cu fir aurite pe margini și la capete roit de aur, aceste trei din urma în preț de 208 cor., de tot 290 cor., afară de donurile înșirate Prea Stimabila D-na ne prevede cu vinul de lipsă la serviciul Dumnezeesc de mai mulți ani de a rândul. Tot cu acest privilegiu Prea Stim. D-na Aloisa Ardelean născ. Ungurean soția Domnului Ioan Ardelean notar în Sinteza, a donat s. biserici din loc icoana mormântul Domnului pe s. prestol (plașnița) foarte frumoasă decorată în preț de 80 coroane. Pentru care daruri aduse s. biserici, de Prea Stimabilele D-ne, subșcrișul în numele comitetului parochial vin și pe acesta cale a mulțami, rugând pe bunul Dzeu ca să le trăiască încă mulți ani cu deplină sănătate. Fie bine primită jertfa lor la jertfelnicul cel mai presus de ceriuri. Dumnezeu în îndurarea sa cea mare să le răsplătească cu inbelșugare această măreață faptă a lor deamnă de imitat. — Nădab, la 4/17 Iunie 1903. Georgie Crainic, paroch, preș. com. par.

Concurs.

Pentru îndeplinirea parochiilor de mai jos, se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în foaia oficioasă, „Biserica și Școala.”

1) Chertiș: venitele sunt a) usufructul unei sesiuni de pământ estravilan; b) stolele indatinat; c) birul constatător din câte o măsură cucuruz sfărmat

dela parochienii, cari posed dela $\frac{1}{8}$ pământ însuș, câte $\frac{1}{2}$ măsură dela proprietarii cari au mai puțin de $\frac{1}{8}$ pământ, ear dela jeleri, câte $\frac{1}{4}$ de cucuruz; d) cvartir cu 2 intravilane și e) întregirea venitelor dela stat, stabilită pentru preoți fără 8 cl. gimn., în suma de 379 cor. 96 fil.

Dările publice le va supoarta cel ales.

Toate venitele computate în bani dau suma de cel puțin 1200 cor., deci parochia e de clasa a II-a.

2) Slatina cu venitele: a) folosirea unei $\frac{1}{2}$ desesii de pământ estravilan; b) stolele indatinat; c) birul constatător din circa 75 măsuri de cucuruz sfărmat; d) un intravilan; e) întregirea venitelor dela stat cu suma de 644 cor. 18 fil. stabilită pentru preoți fără 8 cl. gimn., în care sumă se cuprind și cele 150 cor. stabilite pentru cvartir.

Dările publice le va supoarta cel ales.

Parochia e de clasa a III-a.

Recurenții, vor avea subșterne recursele, — adjustate cu documentele prescise și adresate comitetului parochial la care vor recurge, — la oficiul protopopesc din Buieni (Arad-Buttyin), având a se prezenta în s. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cele bisericesti.

Comitetele parochiale.

În conțelegere cu IOAN GEORGIA, m. p. ppresbiter.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea parochiei vacante din comuna **Ohaba-Serbească** protopresbiteratul Lipovei, se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala.”

Emolumentele sunt: 1) Una sesiune pământ, parte arător, parte fânaș; 2) Casa parochială cu apartamentele ei și grădină de 800 stângeni □; 3) Birul și stolele usuate; 4) Întregirea dela stat, după evalueațiunea alegândului preot.

Recurenții sunt avisați, ca recursele lor, instruite cu documentele de evalueațiune, pentru parochii de cl. III., conform Regulamentului = adresate comitetului parochial din Ohaba-Serbească să le subștearnă subșcrișului protopop tractual Voicu Hamsea în Lipova (Lippa) până la terminul susindicat, precum și în sensul § 18, din Regulament, să se prezinte în sfta biserică din Ohaba-Serbească, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Ohaba-Serbească, la 15/28 Martie 1903.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. prot.

—□—

2—3

Pentru parochia vacantă de clasa III. din **Mănerău** în protopopiatul Ienopolei prin aceasta se escrie concurs cu durată de 30 zile după întâia publicare în foaia oficială „Biserica și Școala.”

Venitele încopciate cu această parochie sunt: 1) 16 jugere pământ arător computat în 240 cor.; 2) stole 95 cor.; 3) întregire de venit preoțesc sub titlu de congruă 347 cor. 8 fil.

Reflectanții sunt poftiți ca recursele lor să le subștearnă în acest termen pe calea oficiului protopresbiteral și a se prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sf. biserică din loc spre a se face cunoscut naintea poporului.

Mănerău, la 2 Maiu 1903.

3—3

Comitetul parochial.

Miron Pantea,
președinte.

Toma Sirca,
notar.

Cu știrea mea: CONSTANTIN GURBAN, protopresbit.

—□—